

Temanotat

**Nepal: Utdanning i Nepal og
migrasjon for studier i utlandet**

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) skal som faglig uavhengig enhet innhente og analysere informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos rapporter og temanotater er basert på opplysninger fra både åpne og anonyme kilder. Opplysningene er innsamlet og behandlet i henhold til kildekritiske standarder.

Informasjonen som blir lagt fram i rapportene og temanotatene, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos rapporter og temanotater er heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

© Landinfo 2015

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo
Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Storgata 33 A

Postboks 8108 Dep

N-0032 Oslo

Tel: 23 30 94 70

E-post: landinfo@landinfo.no

www.landinfo.no

SUMMARY

This report deals with education in Nepal, and migration abroad for educational purposes.

The education sector in Nepal is relatively young. Only a very small portion of the population could read and write in the 1950s, and the first national institution of higher education was established in 1959. Today nearly all children start school, but the dropout rate is high. Until the mid-1980s, Nepal only had one university.

Migration from Nepal in order to study abroad is widespread, and the proportion of Nepalese applicants to Norwegian Educational Institutions is also relatively high. In the application process of studying abroad, there is an extensive use of agencies (Education Consultants). This paper looks into that, as well as the notoriety of Nepalese documents, including those submitted for studies abroad. The notoriety of school/university certificates seems far higher than for Nepalese documents in general. One reason is a high presence of electronic and central registers for school/university certificates, which is not at all the case for a number of public documents.

SAMMENDRAG

Dette temanotatet omhandler utdanning i Nepal, og studiemigrasjon fra Nepal.

Nepals utdanningssektor er ung. På 1950-tallet kunne bare en svært liten del av befolkningen lese og skrive, og første institusjon for høyere utdanning ble grunnlagt i 1959. I dag begynner så å si alle barn på skole, men frafallet er stort. Frem til midten av 1980-tallet hadde Nepal kun ett universitet.

Migrasjon fra Nepal for å studere i utlandet er utbredt. Det er også en forholdsvis høy andel nepalske søkere til norske utdanningsinstitusjoner. I søknadsprosessen om studieplass i utlandet, er det en utstrakt bruk av såkalte agentbyråer. Notatet ser nærmere på disse agentbyråenes virksomhet. Videre omhandles nepalske dokumenters notoritet, herunder dokumenter fremlagt ved søknad om studieplass i utlandet. Notoriteten på utdanningsdokumenter synes langt høyere enn for nepalske dokumenter generelt. En årsak er at det for vitnemål og karakterutskrifter i høy grad finnes elektroniske, sentrale registre, noe som ikke er tilfelle for en rekke offentlige dokumenter.

INNHold

1. Innledning	5
2. Bakgrunn - Nepal	5
3. Utdanning i Nepal	7
3.1 Utdanningssystemet.....	7
3.1.1 Grunn- og videregående skole.....	7
3.1.2 Universitet og høyere utdanning	8
3.2 Utdanningsdokumenter.....	9
3.2.1 Dokumenter fra grunn- og videregående skole	9
3.2.2 Dokumenter fra universitet.....	10
4. Nepalere og utdanning i utlandet.....	11
4.1 Migrasjon.....	11
4.2 Bruk av «agenter» (Education Consultants)	12
4.3 Finansiering av studier i utlandet.....	13
4.4 Notoritet på dokumenter	13
4.4.1 Generell notoritet av nepalske dokumenter.....	13
4.4.2 Notoritet på dokumenter ved søknad om studietillatelse	15
4.4.2.1 Vitnemål	15
4.4.2.2 «Underholdsdokument».....	16
4.4.2.3 Øvrige dokumenter	17
4.4.3 Oppsummert om notoritet.....	17
5. Referanser	18

1. INNLEDNING

Utdanningssektoren i Nepal er forholdsvis ung. Med en befolkning hvor kun en liten andel kunne lese og skrive på begynnelsen av 1950-tallet, har det siden 1980 vært en kraftig økning i hvor mange som begynner på skolen. Den første nasjonale institusjonen for høyere utdanning ble etablert i 1959, og frem til midten av 1980-tallet hadde Nepal kun ett universitet. Migrasjon for studier og arbeid i utlandet er utbredt, og det er en forholdsvis høy andel nepalske søkere til norske utdanningsinstitusjoner.

Dette temanotatet omhandler ulike aspekter relatert til utdanning for nepalere, både i og utenfor hjemlandet. Foruten generell bakgrunnsinformasjon om Nepal og mer spesifikk informasjon om utdanningssektoren, omhandler notatet også dokumenter fremlagt ved søknad om studietillatelse i Norge, samt nepalske dokumenters notoritet. Agentbyråer, som det er utstrakt bruk av i søknadsprosessen om studieplass i utlandet, er også omtalt.

Notatet er for en stor del basert på informasjon fremkommet under Landinfos ukelange informasjonsinnhentingsreise til Nepal (Kathmandu) i mars 2015, hvor det ble avholdt møter med blant annet ulike representanter for nepalske myndigheter, FN-systemet, International Organization for Migration (IOM), en advokat og menneskerettighetsaktivist, Tribhuvan universitetet, agentbyråer for utdanning i utlandet (*Education Consultants*) og vestlige lands ambassader. Møtepartnerne i Kathmandu ble gjort kjent med at opplysninger de ga, kunne bli publisert, noe få hadde innvendinger mot. De som imidlertid ikke ønsket å bli åpent sitert, refereres etter avtale i anonymisert form. Notatet bygger i tillegg på informasjon fra ulike åpne skriftlige kilder. Det skriftlige bakgrunns materialet som er benyttet i notatet, likeså møtepartnerne som er referert, fremgår av referanselisten.

Notatet gir ikke et uttømmende bilde verken av skolegang og studier i Nepal, eller av studiemigrasjon fra Nepal. Det søker derimot å gi informasjon av relevans for Utlendingsdirektoratet (UDI) og Utlendingsnemnda (UNE) i behandlingen av utlendingsaker, spesielt søknader om studietillatelse. Dermed har norsk utlendingsforvaltnings informasjonsbehov stått sentralt for utformingen av notatet.

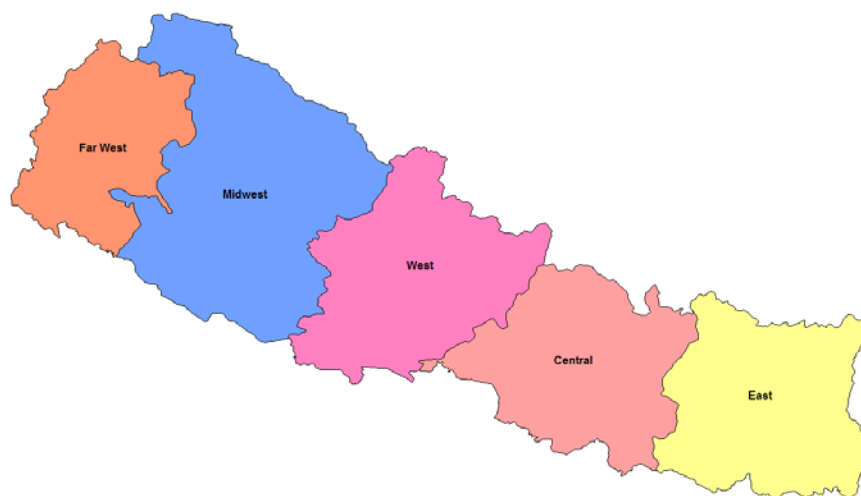
2. BAKGRUNN - NEPAL

Nepal har om lag 31 millioner innbyggere. Rundt 81 prosent er hinduer, mens ni prosent er buddhister (CIA 2015). Hinduisme og buddhisme er ofte tett sammenvevd. Det er mange ulike etniske grupper og språk i landet. Ifølge U.S. Department of State (2015, s. 31) er det mer enn 75 etniske grupper, som snakker mer enn 50 språk. Andre kilder opererer med andre tall, trolig ut fra forskjellige definisjoner av hva som utgjør en etnisk gruppe og et språk. Sett hen til landets geografiske størrelse, er Nepal uansett etnisk og språklig mangfoldig. Det offisielle språket er nepali, men også engelsk benyttes i offentlig forvaltning, forretningsliv og høyere utdanning.

Nepal er et av verdens fattigste land, og om lag en fjerdedel av befolkningen lever under fattigdomsgrensen¹ (CIA 2015). I perioden fra 1996 til 2006 var det borgerkrig, ofte referert til som «konfliktperioden». Begge partene i konflikten, myndighetene og maoistene, var ansvarlige for omfattende og grove menneskerettsbrudd. Etter borgerkrigen har det vært en noe ustabil politisk situasjon.

Nepal har sin egen tidsregning. Kalenderen, Bikram Samwat (BS), er delt inn i 12 måneder og ligger nesten 57 år² foran den gregorianske. Årstall markert med B.S. er fra Nepals kalender.

Administrativt er Nepal delt inn i fem regioner (vertikalt). Se kart 1 under. De fem regionene er igjen inndelt i 75 distrikter. Hvert distrikt består av rundt 40 *Village Development Committees*, omtalt som VDC (UNICEF, møte 2015). Hver VDC består igjen av i gjennomsnitt ni *Wards* (Internasjonal organisasjon, møte 2015).

Kart 1: Nepals administrative regioner (Wikimedia Commons 2006).

Geografisk er Nepal delt i tre (horisontalt):

1. Himalaya, fjellene i nord
2. Pahad, også omtalt som the Hills (åsene), i den midtre delen
3. Terai, slettelandet i sør

Mellom det høyeste punktet i nord og det laveste i sør er det en høydeforskjell på mer enn 8700 meter. Dette, sammen med mangelfull utbygget infrastruktur, gjør at mange steder er forholdsvis isolerte og vanskelig tilgjengelige.

Rundt halvparten av befolkningen bor i den sørlige delen, Terai. Nepal har en 1770 km lang grense til India i sør (CIA 2015). Dette er en såkalt åpen grense, noe som innebærer fri ferdsel over grensen begge veier for nepalere og indere, uten fremvisning av pass eller noen form for tillatelse (IOM; MoHA; møter 2015).

I april og mai 2015 ble Nepal rammet av flere jordskjelv. Det første, og det kraftigste, inntraff 25. april og ble målt til 7,8 på Richters skala. Episenteret var mellom landets to største byer; Kathmandu og Pokhara. Det nest største skjelvet,

¹ Definisjonen av fattigdom varierer mellom ulike nasjoner.

² Nærmere bestemt 56 år, 8 måneder og 17 dager. For å regne om datoer fra nepalsk til gregoriansk kalender finnes en såkalt dato-konverterer, se <http://www.rajan.com/calendar/>

med episenters nordøst for Kathmandu, fant sted 12. mai og ble målt til 7,3. I tillegg har det vært en rekke andre, mindre kraftige, skjelv. Mer enn 50 av Nepals 75 distrikter ble berørt, over 8700 personer mistet livet, mer enn 22 000 personer ble skadet og over en halv million hus ble rapportert fullstendig ødelagt (ICRC 2015; OCHA 2015, s. 1). Også utdanningssektoren ble rammet, blant annet ble 32 000 klasserom totalt ødelagt og ytterligere minst 15 300 fikk skader (UNICEF 2015).

3. UTDANNING I NEPAL

3.1 UTDANNINGSSYSTEMET

3.1.1 Grunn- og videregående skole

Skolegang ble allment tilgjengelig i Nepal først på begynnelsen av 1950-tallet. Den gang kunne kun rundt fem prosent av den voksne befolkningen (15 år og eldre) lese og skrive. Etter innføringen av en utdanningsplan i 1971, som dannet grunnlag for opplæringsloven (*Education Act*), begynte utdanningssektoren å vokse (Parajuli & Das 2013, s. 148). I dag kan 64 prosent av den voksne befolkning lese og skrive (CIA 2015). Flere kvinner enn menn er analfabeter.

I 1980 begynte omlag 16 prosent på skolen (*net primary enrolment rate*), mens tallet hadde steget til 83 prosent i 2003 (Parajuli & Das 2013, s. 148). Skolegang er fortsatt ikke obligatorisk (U.S. Department of State 2015, s. 27; UNICEF; OCE³, møter 2015). Likevel begynner nær alle barn på skole, anslagsvis mellom 95 og 98 prosent (UNESCO 2015, s. 248; UNICEF møte 2015; OCE møte 2015). Dette betyr at andelen nepalere som begynner på skole, har økt formidabelt de siste 35 årene. Frafallet er imidlertid stort, også i tidlig alder. En viktig årsak er fattigdom. Mer enn halvparten av barna som begynner i grunnskolen, fullfører ikke (Wagle 2012, s. 1).

Skolene har en del praktiske utfordringer. For eksempel har bare seks prosent av grunnskolene, og en fjerdedel av ungdomsskolene, elektrisitet (UNESCO 2014, s. 15). Videre sliter den offentlige skolen med kvaliteten, og fra slutten av 1990-tallet har det vært en betydelig vekst i private skoler (Parajuli & Das 2013, s. 148).

Det nepalske skolesystemet er inndelt slik (UNICEF; OCE, møter 2015; HSEB u.å.):

- Grade 1–5: Primary School
- Grade 6–8: Lower Secondary
- Grade 9–10: Secondary
- Grade 11–12: Higher Secondary

Første til og med åttende trinn (grade 1–8) er ansett som grunnutdanning (*basic education*). Skolegang og bøker er gratis under grunnutdanningen i offentlig skole. Det varierer om en må betale litt for mat, mens skoleuniform ikke er gratis

---

³ OCE står for *Office of the Controller of Examinations*. OCE er det øverste organet for administrasjon av *School Leaving Certificate* (SLC)-eksamener. OCE hører under utdanningsdepartementet (*Ministry of Education*).

I løpende tekst vil dette myndighetsorganet kun refereres til som OCE, til tross for at det også er andre utdanningsinstitusjoner som har sine sentraliserte organer for eksamenskontroll i form av egne *Office of the Controller of Examinations*. Ett eksempel er Tribhuvan universitetet (se s. 11 og 15).

(UNICEF; OCE, møter 2015). Etter åttende trinn må en også bekoste skolebøker (OCE, møte 2015).

Fra første til og med femte trinn skal en, i teorien, kunne få utdanning på sitt morsmål. I realiteten er imidlertid undervisningen ofte på nepali, også for dem med andre morsmål. En del faller dermed igjennom tidlig i skolegangen (UNICEF, møte 2015). Fra og med sjette trinn varierer det om undervisningen i den offentlige skolen er på engelsk eller nepali (OCE, møter 2015). I private skoler er undervisningen på engelsk gjennom hele skolegangen, også på de laveste trinnene (UNICEF; Tribhuvan University, møter 2015).

På slutten av tiende trinn arrangeres eksamen som kalles *School Leaving Certificate* (SLC). Tiende trinn var tidligere det siste året før universitet eller høyskole, derav navnet *School Leaving Certificate*. Dette er en eksamen på nasjonalt nivå, og private og offentlige skoler har samme eksamen (OCE, møte 2015). Om lag halvparten av de som tar SLC-eksamen, består (UNICEF; OCE, møter 2015). Ifølge en Al Jazeera-artikkel (Bell 2015), var det i 2014 kun 13 prosent av de elevene som hadde blitt innskrevet i offentlig skole ti år tidligere, som besto. De resterende hadde enten allerede sluttet på skolen, eller de strøk på SLC-eksamen:

At the moment, 16-year-olds in Nepal are sitting exams for the School Leaving Certificate (SLC); the so-called "iron gate" which will decide whether they lead lives of uneducated futility, or are allowed to pass on to - possibly - better things.

Most have little reason to be hopeful. Last year only 13 per cent of government school students who had enrolled 10 years earlier passed the SLC. The rest either failed or had already dropped out (Bell 2015).

Etter å ha bestått SLC-eksamen kan elevene fortsette i to år til, på *higher secondary* i trinn 11 og 12, også omtalt som «10+2». Også her avholdes nasjonale eksamener (IOM, møte 2015). Ifølge OCE (møte 2015) var det i 2014 om lag 250 000, fra både private og offentlige skoler, som fortsatte i trinn 11. Det er *Higher Secondary Education Board* (HSEB) som har ansvaret for trinn 11 og 12, inkludert eksamen. HSEB ble etablert i 1989 i henhold til loven om videregående opplæring (*Higher Secondary Education Act*) (EP-Nuffic 2015, s. 6). Trinn 12 må være fullført før en kan begynne på høyere utdanning, som universitet og høyskoler.

3.1.2 Universitet og høyere utdanning

Det desidert største universitetet i Nepal er Tribhuvan University⁴. Tribhuvan var den første nasjonale institusjon for høyere utdanning, etablert i 1959, og forble det eneste frem til midten av 1980-tallet. I dag (år 2015) er det ni universitet i landet. Tribhuvan er offentlig og finansiert av nepalske myndigheter (Tribhuvan, møte 2015; Tribhuvan u.å.). Det nest største universitetet i Nepal er Kathmandu University. Dette er privat, og grunnlagt i 1991.

Per 2015 hadde Tribhuvan til sammen 60 filialer (*campuses*) rundt om i Nepal. Hovedfilialen (*Central Campus*) ligger i Kiritpur i Kathmandu og har 15 000 studenter, mens de 60 filialene til sammen har om lag 148 000 studenter. Videre er mer enn 1000 private utdanningsinstitusjoner tilknyttet Tribhuvan, såkalte *affiliated*

---

⁴ Heretter referert til kun som Tribhuvan.

colleges, og disse har 257 200 studenter. Dette betyr at Tribhuvan i studieåret 2014/2015 har noe over 400 000 studenter, når en regner med alle universitetets filialer og de private Tribhuvan-tilknyttede utdanningsinstitusjonene til sammen (Tribhuvan, møte 2015; Tribhuvan u.å.). Dette utgjør 85 prosent av alle studenter i Nepal (Tribhuvan, møte 2015).

Tribhuvan universitetet i Kathmandu, Kiritpur (foto: Eli Melby).

Majoriteten av studentene ved Tribhuvan er fra middelklassen (Tribhuvan, møte 2015). Det er, ifølge universitetet selv, ikke kostbart å studere på Tribhuvan. For eksempel ble det opplyst at en bachelor-student må betale et beløp tilsvarende i underkant av 20 NOK (to euro) per måned. Det ble ikke spesifisert hva dette dekker, men trolig er dette en avgift kun for å studere og så kommer alle løpende utgifter som til bøker, mat og bolig i tillegg. I møte med den danske ambassaden i Kathmandu (2015) ble det derimot hevdet at det er svært dyrt å studere i Nepal. Det er rimelig å anta at det da var private universitet det ble siktet til.

Det meste av undervisningen på Tribhuvan er på engelsk, men noe er også på nepali. Bøkene er hovedsakelig på engelsk, og alle masteroppgaver må skrives på engelsk. Studenter som har gått på offentlige skoler, har ofte hatt undervisning på nepali. For mange av disse er det en utfordring å følge undervisning og lese bøker på engelsk når de begynner på universitet eller høyskole. For de som har oppnådd en bachelor-grad, bør engelskkunnskapene være langt høyere, da de har gjennomført både undervisning og eksamen på engelsk (Tribhuvan, møte 2015).

3.2 UTDANNINGSDOKUMENTER

Notoritet på utdanningsdokumenter blir ikke berørt i dette kapitlet. For omtale av notoritet, se kapittel 4.4 på side 13–17.

3.2.1 Dokumenter fra grunn- og videregående skole

På slutten av 10. trinn har en SLC-eksamen⁵. SLC-eksamen er den samme over hele landet, i både offentlige og private skoler (OCE, møte 2015). Eksamens-resultatene og SLC-vitnemålene finnes i nasjonale, elektroniske registre (OCE; Norges ambassade; Tysklands ambassade, møte 2015). OCE (møte 2015) var noe usikker på hvor lenge disse registrene hadde eksistert, men mente at det hadde vært nasjonale, elektroniske registre for SLC eksamensresultater og vitnemål siden år 2000. Selv om

⁵ Se også 3.1.1.

det hefter en viss usikkerhet ved dette årstallet, kan en legge til grunn at slike registre har eksistert i minst ti år. Dette kan karakteriseres som noe overraskende i et land som i svært liten grad har elektroniske og sentrale registre, heller ikke for dokumenter som for eksempel fødsels- og vigselsattester eller ID-kort (*Citizenship Certificate*).

OCE-kontoret for SLC-eksamener i Bhaktapur, utenfor Kathmandu (foto: Eli Melby).

OCE, det vil si *Office of the Controller of Examinations*, er det øverste organet for administrasjon av SLC-eksamener og kan på forespørsel verifisere SLC-vitnemål og karakterutskrifter. Dokumentasjonen på avsluttet 10. trinn består nemlig av et vitnemål (*Certificate*) og en karakterutskrift (*Marksheet*).

Også etter trinn 11 og 12 er det eksamener på nasjonalt nivå (IOM; Tribhuvan; OCE, møter 2015). Disse to skoleårene er underlagt *Higher Secondary Education Board* (HSEB), og eksamen er i regi av HSEB. Det er sentraliserte, elektroniske registre også for vitnemål etter 11. og 12. trinn, som det er for SLC-vitnemål etter 10. trinn.

Alle som avlegger eksamen på trinn 10, 11 og 12, får et eksamensnummer, kalt *symbol number*. En får nytt nummer for hvert år, hvilket innebærer at en person har ulike eksamensnummer (symbol number) disse tre årene (OCE, møte 2015).

3.2.2 Dokumenter fra universitet

Tribhuvan, som 85 prosent av alle studenter i Nepal studerer ved/er tilknyttet, var det eneste universitetet Landinfo hadde møte med under oppholdet i Kathmandu i mars 2015. Her omtales derfor hovedsakelig eksamener og vitnemål fra dette universitetet.

Alle eksamener ved Tribhuvan, også for filialer og tilknyttede institusjoner andre steder i landet, blir sendt til hoveduniversitetet (*main campus*) i Kiritpur i Kathmandu. Der blir resultatene registrert elektronisk. Under eksamen har hver student et eksamensnummer (symbol number), og en får tildelt et nytt for hver eksamen. I tillegg får studentene utdelt et annet individuelt registreringsnummer, som en beholder gjennom hele studietiden (Tribhuvan, møte 2015). Tribhuvan har også sentraliserte, elektroniske registre for vitnemålene for alle sine studenter. Det er

universitetets *Office of the Controller of Examinations* i Kathmandu som gir utskrift av eksamensresultater og utsteder vitnemål (Tribhuvan, møte 2015).

Andre institusjoner for høyere utdanning i Nepal utsteder vitnemål for sine studenter. Det er Landinfos forståelse at disse også har elektroniske registre.

4. NEPALERE OG UTDANNING I UTLANDET

4.1 MIGRASJON

Nepal er et land med mye migrasjon, både innad i landet og til utlandet (IOM, møte 2015). Gjennom historien har svært mange migrert fra Nepal til India. En vennskapsavtale mellom Nepal og India innebærer åpen grense og fri migrasjon mellom de to landene. Nepalere kan dermed fritt studere og arbeide i India, og vice versa (IOM; MoHA; Tribhuvan, møter 2015).

En vestlig ambassade i Nepal ga i møte med Landinfo i Kathmandu (2015) uttrykk for at nepalere vil benytte «enhver anledning» til å forlate landet, og Tysklands ambassade (møte 2015) uttalte at «Nepal is a country where everybody tries to leave». Ifølge flere (IOM; Danmarks ambassade; vestlig ambassade, møter 2015) forlater mellom 1200 og 1500 nepalere hjemlandet daglig. Slik Landinfo forstår det refererer dette til antall nepalere som forlater Kathmandu fra flyplassen, hovedsakelig for å arbeide i utlandet, og inkluderer således ikke alle de som reiser landeveien til India og/eller nepalere som reiser utenlands via India. Å finne det reelle migrasjonstallet fra Nepal er vanskelig, både på grunn av den åpne grensen til India der «alle» kan krysse landeveien, at noen personer reiser videre til andre land fra India, og at det er personer som benytter seg av uformelle kanaler når de reiser til utlandet (Ministry of Labour and Employment 2014, s. 7).

Migrasjonsmønsteret har endret seg de siste 30 årene, og etter hvert reiser mange også til Gulfstatene, Malaysia, Japan, Korea, samt til ulike vestlige land (IOM, møte 2015).

De mest attraktive destinasjonene for nepalsk arbeidsmigrasjon siden begynnelsen av 1990-tallet har vært Kuwait, Malaysia, Qatar, Saudi-Arabia og De forente arabiske emirater (Ministry of Labour and Employment 2014, s. 6). Arbeidsmigrasjon utgjør en viktig kilde til utenlandsk valuta for Nepal. Ifølge IOM (møte 2015) er det rundt 900 agentbyråer i Nepal som tilrettelegger for arbeidstakere i utlandet. IOM opplyste videre at om lag en halv million nepalere reiste til utlandet for å arbeide i 2014. Dette tallet inkluderer trolig ikke de som reiser landeveien til India, slik at det reelle årlige tallet på arbeidsmigranter er høyere. De som reiser via agentbyråer for å arbeide utenlands, for eksempel til Gulfstatene, vet at det er for en tidsbegrenset periode og innstiller seg på det (IOM, møte 2015).

Mange nepalere ønsker også å studere i utlandet. Europa, og andre vestlige land, er ofte attraktivt. Tre møtepartnere i Kathmandu var av den oppfatning at nepalere som reiser utenlands for å studere, ofte ikke har noen intensjon om å returnere til hjemlandet (Danmarks ambassade; vestlig ambassade; Kathmandu Infosys).

4.2 BRUK AV «AGENTER» (EDUCATION CONSULTANTS)

I søknadsprosessen om studieplass i utlandet, eller snarere i Europa og andre vestlige land, er det utstrakt bruk av *Education Consultants* som kan hjelpe en å søke studieplass i utlandet. Disse blir heretter omtalt som agenter. Tysklands ambassade (møte 2015) mente at «nesten alle» i Nepal søker om studieplass i vesten via agenter. En vestlig ambassade i Kathmandu (møte 2015) anslo at 90–95 prosent som søker om studietillatelse hos dem, benytter seg av agenter.

Under Landinfos informasjonsinnhentingsreise til Kathmandu i mars 2015 var slike agentbyråer svært synlige i byen, og særlig ett område og en gate vi besøkte besto nesten utelukkende av ulike agentbyråer. Landinfo hadde under oppholdet møter med to agentbyråer, som fremsto som seriøse og kunnskapsrike. Ett av dem mente at det er om lag 1000 registrerte agentbyråer (*Education Consultants*), men at ikke alle eksisterer i realiteten. Det ble anslått å være om lag 400 operative agentbyråer for studenter som vil studere i utlandet (Kathmandu Infosys, møte 2015). Seriøsiteten og kvaliteten blant disse agentene varierer trolig.

De to agentbyråene fortalte at de i første rekke vektlegger tre forhold ved studentene, nemlig (a) akademisk profil, (b) engelskkunnskaper og (c) økonomi, og at alle tre må være tilfredsstillende (Kathmandu Infosys; Epicenter, møter 2015). Ifølge Kathmandu Infosys (møte 2015) forekommer det at de avviser studenter som ikke oppfyller disse kriteriene. Samme kilde fortalte videre at alle studenter får individuell veiledning når det gjelder hvor de kan eller bør søke, sett i relasjon til den enkeltes kvalifikasjoner, mål og økonomi.

Foruten vektlegging av den enkeltes faglige kvalifikasjoner, engelskkunnskaper og økonomi, fremsto også to andre forhold som viktige ved agentbyråenes vurdering og anbefaling av hvor en person kan eller bør søke om studietillatelse:

1. *Gratis vs. ikke-gratis utdanning*

For mange studenter er gratis utdanning attraktivt. Studenter som er opptatt av at selve utdanningen ikke skal koste noe, vil blant annet til Norge eller kan bli anbefalt å studere i Norge.

2. «*Visa success rate*»

Hvilke(t) land agentbyråene råder studentene å reise til, avhenger også av hvor lett eller hvor vanskelig det er å få studievisum til det enkelte land. Kathmandu Infosys (møte 2015) formulerte det slik: «*Visa success rate is important*».

Agentbyråene anbefaler ikke studentene å velge land der det er lave muligheter for at en skal få innvilget studentvisum, også omtalt som land med *low visa success rate*. Canada ble nevnt som ett eksempel på et slikt land (Kathmandu Infosys, møte 2015).

På den andre siden ble Australia dratt frem som et land med gode muligheter for å få studentvisum, det vil si som et land med *high visa success rate*. Kathmandu Infosys (møte 2015) fortalte at om lag 70 prosent av deres studenter søker seg til Australia. Nabil Bank i Nepal fortalte (møte 2015) også at majoriteten av søknadene de mottar om studiefinansiering er for å studere i Australia.

To eksempler på markedsføring av agentbyråer i Kathmandu, for studier i utlandet (foto: Eli Melby).

Tysklands ambassade (møte 2015) mente at hvilket land studentene søker seg til, for en stor del avhenger av hvor agentene anbefaler dem å studere.

4.3 FINANSIERING AV STUDIER I UTLANDET

For borgere fra land utenfor EU/EØS som søker om oppholdstillatelse for studier (studietillatelse) ved universitet/høyskole i Norge, er ett av kriteriene å kunne dokumentere å ha et beløp tilsvarende full støtte fra Statens lånekasse for utdanning (Lånekassen) for ett år.⁶ Om lag 100 000 norske kroner (se fotnote 6) er mye penger i Nepal, men det er likevel et beløp det er mulig å låne (Danmarks ambassade; Nabil Bank, møte 2015). Nabil Bank i Nepal mottar mange søknader om studielån for å studere i utlandet. Ifølge Nabil Bank (møte 2015) er det vanskelig å få lån hvis en ikke har noen verdier, fortrinnsvis i form av eiendom. En må da ha en garantist. Hvis en selv, eller familien, har formue i form av fast eiendom, kan en få lån i størrelsesorden 40–50 prosent av markedsverdien på eiendommen. Det er i første rekke personer fra middelklassen som får lån. De som innvilges slikt lån, må begynne å betale ned studielånet ett år etter at det er tatt opp, altså i studietiden (Nabil Bank, møte 2015).

Det vil også være middelklassefamilier som allerede har det påkrevde beløpet (Epicenter, møte 2015), samt at det er muligheter for å låne penger privat.

4.4 NOTORITET PÅ DOKUMENTER

4.4.1 Generell notoritet av nepalske dokumenter

Korrupsjon er en faktor som muliggjør ervervelse av uriktige dokumenter. I Nepal er korrupsjon utbredt. Transparency International i Nepal (heretter omtalt som TI-Nepal) fortalte i møte (2015) at en kan finne korrupsjon i alle sektorer og på alle nivåer i Nepal, og at politi og rettsvesen, samt politiske partier, er blant de mest korrupte sektorene i landet. TI-Nepal understreket at det ikke bare er korrupsjon i

⁶ For skoleåret 2014/2015 utgjorde det 97 485 NOK, og for skoleåret 2015/2016 er det 100 920 NOK.

form av penger, men også i form av nepotisme og press fra personer med makt og innflytelse. Dette gjør seg særlig gjeldende på lokalt nivå.

Nepal ble i 2014 rangert som nummer 126 av 175 land på «korrupsjonslisten» til Transparency International (TI).⁷ På en skala fra null (svært korrupt) til 100 (svært lite korrupt) hadde Nepal en skår på 29. En lav skår er et tegn på at bestikkelser etter all sannsynlighet er utbredt, at korrupsjon ofte ikke straffes, og at offentlige institusjoner er dårlig fungerende (Transparency International 2014). Nepal hadde i 2014 samme skår og plassering på korrupsjonslisten som blant annet Pakistan. I Nepal, som i mange andre land der korrupsjon er utbredt, forekommer det både falske og forfalskede dokumenter, samt genuine dokumenter med uriktig innhold.

Ikke bare korrupsjon muliggjør ervervelse av falske/uriktige dokumenter. Også fravær av sentrale, elektroniske registre for personopplysninger gjør det lettere å fremskaffe dokumenter med uriktig innhold, da innholdet i et nytstedt dokument ofte ikke vil bli sjekket mot andre lokale, ikke-elektroniske registre. I Nepal finnes det for eksempel ingen nasjonale, elektroniske arkiv for dokumenter som fødsels-, døds-, vigsels- og skilsmisseattester, attester ved flytting eller statsborgerskapsbevis (*citizenship card*) (Department of Civil Registration⁸, møte 2015). Dokumenter som fødselsattester og statsborgerskapsbevis er ofte håndskrevne, med håndskrevne arkiv på lokalt nivå som det ofte er vanskelig å sjekke/gå igjennom manuelt (Internasjonal organisasjon; UNICEF, møter 2015).

Under borgerkrigen fra 1996 til 2006 ble dessuten en del arkiv på lokalt nivå ødelagt. Ulike møtepartnere i Kathmandu våren 2015 mente at falske/uriktige nepalske fødselsattester er svært lett å få tak i (advokat og menneskerettighetsaktivist; Department of Civil Registration; TI-Nepal; UNICEF; Tysklands ambassade; vestlig ambassade). Det skal heller ikke være vanskelig for en og samme person å skaffe seg flere fødselsattester, som er ulike (advokat og menneskerettighetsaktivist; UNICEF, møter 2015). En møtepartner hevdet at de fleste offentlige dokumenter (*government documents*) er enkle å skaffe seg på uriktig måte og/eller med et uriktig innhold (vestlig ambassade, møte 2015).

Det nepalske folkeregistret (Department of Civil Registration, møte 2015) presiserte imidlertid at enkelte nepalske dokumenter kan fremstå som falske uten nødvendigvis å være det. Dette skyldes blant annet at formatet på en type dokument, for eksempel hvordan en fødselsattest ser ut, kan variere både over tid og mellom ulike deler av landet. Videre vil noen være håndskrevne og noen elektroniske, men de kan likefullt være genuine dokumenter med korrekt innhold (Department of Civil Registration, møte 2015). Dessuten kan én person ha ulike fødselsdatoer oppgitt på ulike dokumenter/attester vedkommende innehar, uten at dette heller nødvendigvis er tegn på at en eller flere av disse er falske (UNICEF; MoHA, møter 2015). UNICEF

---

⁷ På Transparency Internationals såkalte korrupsjonsliste i 2014 ble 175 land rangert etter korrupsjonsnivå i offentlig sektor. Land nummer en ble ansett minst korrupt, land nummer 175 mest korrupt.

⁸ Department of Civil Registration ble konstituert i oktober 2014 og formelt åpnet mars 2015, og hadde åpnet bare noen dager før Landinfos møte med dem i mars 2015. Department of Civil Registration opererer under Ministry of Federal Affairs and Local Development, og skal lede arbeidet med et folkeregistreringssystem for fødsler, død, ekteskapsinngåelse, skilsmisse og flytting.

Et folkeregistreringssystem i Nepal ble startet i 1977 under Ministry of Home Affairs. Senere ble dette ansvaret overført til Ministry of Federal Affairs and Local Development.

fortalte at dette slett ikke er uvanlig. Årsaken er som oftest at det har vært problemer med konvertering fra nepalsk tid.

Den generelle notoriteten på nepalske dokumenter kan likevel karakteriseres som lav, blant annet på grunn av forhold som utbredt korrupsjon, utfordrende topografi som gjør at det lokale kontoret der et dokument skal utstedes er vanskelig tilgjengelig, en ti år lang borgerkrig (1996–2006) hvor en del arkiver på lokalt nivå ble ødelagt, samt fravær av elektroniske, nasjonale arkiv for mange typer dokumenter.

4.4.2 Notoritet på dokumenter ved søknad om studietillatelse

4.4.2.1 Vitnemål

Under informasjonsinnhentingsreisen til Kathmandu i mars 2015 fikk Landinfo ingen indikasjoner på at falske nepalske vitnemål i søknader om studietillatelse i utlandet er utbredt.

Landinfo hadde blant annet møter med tre vestlige ambassader i Kathmandu, som alle behandler søknader om studietillatelse/studievisum. Disse mente at falske universitetsvitnemål fra Nepal ikke er utbredt, selv om det kan forekomme. TI-Nepal (møte 2015) var av den oppfatning at nepalske universitetsvitnemål er vanskelige å forfalske eller etterlikne.

Ifølge både Danmarks og Tysklands ambassader i Kathmandu (møter 2015), er det enkelt å få verifisert nepalske utdanningsdokumenter hos utstedende organ. Det er *Office of the Controller of Examinations* ved Tribhuvan i Kathmandu (Kiritpur) som verifiserer «Tribhuvan-vitnemål» (Danmarks ambassade; Norges ambassade; Tribhuvan, møte 2015). Ifølge universitetet selv er 95 prosent av dokumentene de verifiserer, ekte (Tribhuvan, møte 2015). Universitetet verifiserer kun på forespørsel, og Landinfo kjenner ikke til omfanget.

Også OCE hevdet at de sjelden oppdager falske/forfalskede dokumenter når de verifiserer SLC vitnemål- og karakterutskrifter. Selv om det forekommer at de avdekker uriktige dokumenter, skjer det ikke ofte (OCE, møte 2015). Også en vestlig ambassade i Kathmandu (møte 2015) var av den oppfatning at falske SLC-dokumenter ikke er særlig utbredt. OCE verifiserer kun på forespørsel, og Landinfo er ikke kjent med prosentvis hvor mange SLC-vitnemål som verifiseres.

Vestlig ambassade (møte 2015) hevdet at i den grad det eksisterer uriktige utdanningsdokumenter, det være seg fra skoler eller universitet, dreier det seg om forfalskninger og etterlikninger, og ikke om genuine vitnemål utstedt av en utdanningsinstitusjon med bevisst uriktig innhold. Hvis dette medfører riktighet, innebærer det at vitnemål som blir verifisert som ekte av utdanningsinstitusjonen selv, også bør ha korrekt innhold.

Som omtalt i 4.2 i dette notatet, er det svært vanlig å benytte agenter ved søknad om studietillatelse i utlandet. Agentbyråene ordner det praktiske i søknadsprosessen etter å ha fått relevante dokumenter fra hver enkelt, herunder utdanningsvitnemål. Et agentbyrå (Kathmandu Infosys) fortalte i møte med Landinfo (2015) at de kun får kopier av vitnemål, som de aksepterer såfremt de er attestert av notarius publicus (Notary Public). Et annet agentbyrå (Epicenter) fortalte at vitnemålene i deres saker blir kontrollert og attestert av tre instanser: utenriksdepartementet (MOFA), utdanningsdepartementet (Ministry of Education) og det utstedende universitet. Det er fortrinnsvis eksamensnummer (symbol number) og registreringsnummer som blir

sjekket. Epicenter (møte 2015) mente at det på grunn av denne verifiseringen av eksamens- og registreringsnummer ikke eksisterer falske vitnemål i deres saker.

Selv om seriøsiteten og kvaliteten på arbeidet til agentbyråene i Nepal trolig varierer, tatt i betraktning at det eksisterer flere hundre av dem, har Landinfo likevel ingen indikasjoner på at agentbyråene bevisst overser falske utdanningsdokumenter og/eller hjelper noen med å anskaffe falske vitnemål. Danmarks ambassade mente at agentbyråene neppe hjelper til med å skaffe falske utdanningsvitnemål.

Mange nepalere studerer i India. To møtepartnere (vestlig ambassade; advokat og menneskerettighetsaktivist) hevdet at det er mye mer problemer med notoriteten på indiske vitnemål enn nepalske, og at mange nepalere kjøper falske⁹ utdanningsdokumenter i India.

Selv om den generelle notoriteten på nepalske dokumenter kan karakteriseres som lav (jf. 4.4.1), var den gjennomgående oppfatningen blant Landinfos møtepartnere at falske vitnemål fra nepalske studieinstitusjoner *ikke* er utbredt. En viktig årsak er at det i stor grad finnes elektroniske og nasjonale arkiv for vitnemål og karakterer.

4.4.2.2 «Underholdsdokument»

Med «underholdsdokument» menes dokumentasjon på at den som søker om studieplass, for eksempel i Norge, har de påkrevde økonomiske midler.¹⁰

Er beløpet satt inn på en konto i Norge, vet en at vedkommende har den påkrevde summen. Når det fremlegges en kontoutskrift og/eller bekreftelse fra en bank i Nepal, kan det imidlertid være usikkerhet beheftet med om dette er penger som reelt sett er til søkerens rådighet.

Landinfo snakket om dokumentasjon på studiefinansiering med enkelte møtepartnere i Kathmandu i 2015, og disse mente at det er enkelt å få tak i falske eller uriktige bankdokumenter i Nepal (Danmarks ambassade; vestlig ambassade; Nabil Bank). Enkelte banker er, mot betaling, villige til å utstede en bekreftelse på at en person har til rådighet akkurat det beløpet vedkommende ber om (Nabil Bank; vestlig ambassade, møter 2015).

Det forekommer også at penger «byter eier» og flyttes mellom kontoer, for å kunne dokumentere at en person har til rådighet et beløp vedkommende egentlig ikke har (Danmarks ambassade, møte 2015). I slike tilfeller kan en person fremvise bekreftelse fra banken hvor det fremgår at vedkommende har så og så mye penger på sin konto, mens vedkommende kort tid før og etter ikke har dette beløpet på kontoen. Hele beløpet flyttes mellom ulike konti og kontoinnehavere. Ambassaden presiserte at dette ikke er snakk om falske dokumenter, da beløpet faktisk er på kontoen den dagen saldobekreftelsen skrives. For å vite om beløpet en person har på konto reelt er til vedkommendes disposisjon, bør man derfor se på kontoutskrifter om pengene har stått på kontoen over tid¹¹ (Nabil Bank; vestlig ambassade, møter 2015).

---

⁹ Falske eller genuine dokumenter med uriktig innhold.

¹⁰ For studier ved universitet/høyskole i Norge må borgere fra land utenfor EU/EØS dokumentere å ha et beløp tilsvarende full støtte fra den norske Lånekassen, hvilket i 2014–2016 utgjør rundt 100 000 norske kroner. Et fåtall vil ha dette til rådighet, men det er mulig å låne et slikt beløp privat eller i bank. Se også kapittel 4.3.

¹¹ Med mindre vedkommende nettopp har fått innvilget et lån, da kan beløpet naturlig nok ikke ha stått på kontoen over lenger tid.

Når det gjelder kontoutskrifter må en, ifølge Nabil Bank (møte 2015), se på tilgjengelig beløp (*available balance*). Det er nemlig summen som står under *available balance* som er til vedkommendes disposisjon. Dersom det kun står penger på *closing balance*, kan man ikke anse at vedkommende har tilstrekkelig med tilgjengelige midler.

Ifølge Nabil Bank (møte 2015) bør både kontoutskrift (*bank statement*¹²) og bankens bekreftelse på saldo (*bank certificate*) fremlegges sammen som dokumentasjon på finansiering. Kontoutskriften (*bank statement*) har normalt ingen signatur, mens bekreftelse på saldo (*bank certificate*) skal være med underskrift.

Enkelte agentbyråer ser trolig gjennom fingrene med falske/uriktige kontoutskrifter, eller også hjelper til med å fremskaffe uriktige dokumenter relatert til finansiering (Danmarks ambassade; vestlig ambassade, møter 2015). Som en konsekvens av dette aksepterer australierne, ved søknad om studietillatelse i Australia, kun dokumenter relatert til studiefinansiering (kontoutskrift, saldobekreftelser og lån) fra Nabil Bank eller State Bank of India (SBI), og ikke fra andre banker i Nepal (Nabil Bank, møte 2015). En vestlig ambassade fortalte (møte 2015) at de ikke tillegger nepalsk bankdokumentasjon særlig vekt når de behandler søknad om studietillatelse, fordi de anser den generelle notoriteten av kontoutskrifter og saldobekreftelser som lav.

4.4.2.3 Øvrige dokumenter

Danmarks ambassade (møte 2015) mente at eventuelle brev eller bekreftelser fra arbeidsgiver (*employment letters*), som i enkelte tilfeller legges ved for å få ekstra poeng til å komme inn på studier, generelt har lav notoritet. Samme møtepartner var videre av den oppfatning at språktester som oftest er genuine, sjelden falske. Landinfo snakket ikke med andre kilder om dette.

4.4.3 Oppsummert om notoritet

Falske/uriktige bankdokumenter er forholdsvis utbredt i Nepal.

For utdanningsdokumenter er det høy tilstedeværelse av elektroniske, sentrale registre, og notoriteten på disse synes langt høyere enn for offentlige nepalske dokumenter generelt.

---

¹² *Statement of Account*

5. REFERANSER

Skriftlige kilder

- Bell, T. (2015, 22. mars). Nepal's failed development. *Al Jazeera*. Tilgjengelig fra <http://www.aljazeera.com/indepth/opinion/2015/03/nepal-failed-development-150322052502920.html> [lastet ned 9. juni 2015]
- CIA, dvs. Central Intelligence Agency (sist oppdatert 26. mai 2015). *The World Factbook - Nepal*. Washington D.C.: CIA. Tilgjengelig fra <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/np.html> [lastet ned 29. mai 2015]
- EP-Nuffic (2015, januar). *Education system Nepal*. Haag: EP-Nuffic. Tilgjengelig fra <https://www.nuffic.nl/en/library/education-system-nepal.pdf> [lastet ned 8. juni 2015]

EP-Nuffic er et kompetanse- og servicesenter for internasjonalisering av nederlandsk utdanning, fra grunnskole og videregående opplæring, til yrkesopplæring, høyere utdanning og forskning.
- HSEB, dvs. Higher Secondary Education Board, Nepal (u.å.). *HSEB: Introduction*. Bhaktapur: HSEB. Tilgjengelig fra <http://www.hseb.edu.np/introduction> [lastet ned 8. juni 2015]
- ICRC, dvs. International Committee of the Red Cross (2015, 8. juni). *Nepal earthquake: Operational update - June 2015*. Genève: ICRC. Tilgjengelig fra <https://www.icrc.org/en/document/nepal-earthquake-operational-update-june-2015> [lastet ned 19. juni 2015]
- Ministry of Labour and Employment, Department of Foreign Employment, Government of Nepal (2014, 30. september 2014). *Labour Migration for Employment. A Status Report for Nepal: 2013/2014*. Kathmandu: Ministry of Labour and Employment, Government of Nepal. Tilgjengelig fra <http://asiafoundation.org/publications/pdf/1414> [lastet ned 6. august 2015]
- OCHA, dvs. UN Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (2015, 3. juni). *Nepal Earthquake 2015. Situation report No. 20 (as of 3 June 2015)*. Kathmandu: OCHA. Tilgjengelig fra http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/OCHANepalEarthquakeSituationReportNo.20%283June2015%29_Final.pdf [lastet ned 19. juni 2015]
- Parajuli, D.R. & Das, T. (2013, juli). Performance Of Community Schools In Nepal: A Macro Level Analysis. *International Journal of Scientific & Technology Research, Volume 2* (Issue 7), s. 148–154. Tilgjengelig fra <http://www.ijstr.org/final-print/july2013/Performance-Of-Community-Schools-In-Nepal-A-Macro-Level-Analysis.pdf> [lastet ned 10. juni 2015]
- Transparency International (2014, desember). *Corruption Perceptions Index 2014*. Berlin: Transparency International. Tilgjengelig fra <https://www.transparency.org/cpi2014/results> [lastet ned 10. juni 2015]
- Tribhuvan (u.å.). *Tribhuvan University/About us*. Kathmandu, Kiritpur: Tribhuvan University. Tilgjengelig fra <http://tribhuvan-university.edu.np/about-us/> [lastet ned 11. juni 2015]
- UNESCO, dvs. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, (2014, april). *Information Paper No. 22. Information and Communication Technology (ICT) in Education in Asia. A comparative analysis of ICT integration and e-readiness in schools across Asia*. Montreal: UNESCO Institute for Statistics. Tilgjengelig fra <http://www.uis.unesco.org/Communication/Documents/ICT-asia-en.pdf> [lastet ned 10. juni 2015]
- UNESCO (2015). *Education for All 2000-2015: Achievements and Challenges*. Paris: UNESCO. Tilgjengelig fra <http://unesdoc.unesco.org/images/0023/002322/232205e.pdf> [lastet ned 10. juni 2015]
- UNICEF (2015, 31. mai). *Nepal Earthquake: Race against time to get children back to school*. Tilgjengelig fra <http://unicef.org.np/media-centre/press-releases/2015/05/31/nepal-earthquake->

[race-against-time-to-get-children-back-to-school-unicef](#) Kathmandu: UNICEF [lastet ned 19. juni 2015]

- U.S. Department of State (2015, 31. juli). *Country Report on Human Rights Practices for 2014 – Nepal*. Washington D.C.: U.S. Department of State. Tilgjengelig fra <http://www.state.gov/documents/organization/236858.pdf> [lastet ned 28. august 2015]
- Wagle, D. (2012, august). *Dropout of Children from schools in Nepal*. Master of Philosophy in Childhood Studies. Trondheim: Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU), Fakultet for samfunnsvitenskap og teknologiledelse. Tilgjengelig fra http://brage.bibsys.no/xmlui/bitstream/handle/11250/269059/560762_FULLTEXT01.pdf?sequence=1&isAllowed=y [lastet ned 10. juni 2015]
- Wikimedia Commons (2006, 9. november). Kart: *Nepal Development Regions*. Tilgjengelig fra http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Nepal_development_regions.png [lastet ned 2. juni 2015]

Muntlige kilder

- Advokat og menneskerettighetsaktivist i Nepal. Møte i Kathmandu 16. mars 2015.
- Danmarks ambassade i Nepal. Møte i Kathmandu 10. mars 2015.
- Department of Civil Registration and Social Security. Ministry of Federal Affairs and Local Development. Møte i Kathmandu 12. mars 2015.
- Epicenter Education Consultants. Møte i Kathmandu 11. mars 2015.
- Internasjonal organisasjon, med tilstedeværelse i Nepal. Møte i Kathmandu 16. mars 2015.
- IOM, dvs. International Organization for Migration, i Nepal. Møte i Kathmandu 11. mars 2015.
- Kathmandu Infosys Educational Concultancy. Møte i Kathmandu 11. mars 2015.
- MoHA, dvs. Ministry of Home Affairs. District Administration Office. Møte i Kathmandu 10. mars 2015.
- Nabil Bank. Møte i Kathmandu 13. mars 2105.
- Norges ambassade i Nepal. Møter i Kathmandu 17. mars 2015.
- OCE, dvs. Office of the Controller of Examinations. Ministry of Education. Møte i Kathmandu (Bhaktapur) 13. mars 2015.
OCE administrerer SLC (School Leaving Certificate) eksamen. For mer informasjon om OCE, se www.soce.gov.np.
- Transparency International i Nepal (TI-Nepal). Møte i Kathmandu 13. mars 2015.
- Tribhuvan University, Centre for International Relations (CIR). Møte i Kathmandu (Kiritpur) 12. mars 2015.
- Tysklands ambassade i Nepal. Møte i Kathmandu 17. mars 2015.
- UNICEF i Nepal. Møte i Kathmandu (Lalitpur) 11. mars 2015.
- Vestlig ambassade i Nepal. Møte i Kathmandu 16. mars 2015.